

مرکز جهانی علوم اسلامی

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه و معارف اسلامی

عنوان:

شفاعت از نظر فریقین

استاد راهنما:

حجة الاسلام و المسلمین آقای دکتر اعزازی

دانش پژوه:

محمدانور ناصری زاده

سال ۱۳۸۰

کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی
شماره ثبت: ۱۹۸
تاریخ ثبت:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اهداء

تقديم به قطب عالم امکان، واسطه‌ی فیض عالم هستی
وارث، و منتقم خون حسین (علیه السلام) فریادرس مظلومان عالم
حضرت بقیة الله الاعظم مهدی موعود (عج) و به عالمان و
مبلغان معارف الهی و اسلامی که با گفتار و رفتار خود مشعل
هدایت خاکیان به سوی افلاکیان اند و تقديم به ارواح علمای
ربانی از کلینی تا خمینی (قدس سره) و به روح پاک شهیدان
راه فضیلت و حقیقت که مقتدایشان حسین بن علی (علیه السلام) است.
آن کشته که دین زنده ز نامش باشد

پاینده نماز، از قیامش باشد

فرض است بر او گریه ولی اولاتر

سر مشق گرفتن از مرامش باشد

تقدیر تشکر

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطاهرين.
این جانب محمد انور ناصری زاده بعد از حمد خداوند و درود و تحیت فراوان به رسول معظم اسلام و اهل بیت طاهرین آن حضرت، از حضرت حق تعالی خواهانم، همه‌ی کسانی که در صراط خدمت هستند، مشمول عنایات خاصه‌ای الهی واقع گردند. نوشتار و گفتار دو نعمت بزرگ است که اگر در راه ارشاد و تعلیم و تربیت به کار روند، موجب سرافرازی دنیا و آخرت و قرب الهی می‌شوند. این جانب از باب «من لم يشكر المخلوق و لم يشكر الخالق» بر خود لازم می‌دانم که از ریاست محترم مرکز جهانی علوم اسلامی و مدرسه‌ی مبارکه‌ی مرعشیه و مخصوصاً استاد گرانقدر راهنما دکتر اعرابی که با راهنمایی خردمندانه خویش این حقیر را در تدوین پایان نامه یاری کردند تا توانستم به عنایت و الطاف خداوند قادر متعال و توجه ولی عصر (عج) پایان نامه را به حدّ توانم ولو با نقص و کمبودی به پایان برسانم.

لذا این جانب از همه‌ی عزیزان و احد پایان نامه اظهار تشکر و قدردانی می‌کنم و در ضمن از خداوند قادر ذو الجلال طول عمر با برکت حضرت آیه الله خامنه‌ای یاور مستضعفان جهان و غفران و رضوان الهی برای امام امت امام خمینی علیه السلام مسئلت دارم. و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته

چکیده مطالب:

در این پایان نامه حتی المقدور سعی شده است تا درباره‌ی موضوع مهم و اساسی شفاعت بحث و بررسی صورت گیرد، اینکه شفاعت وجود دارد اگر هست چگونه می باشد.

پیرامون این مسأله مباحثی در پنج فصل ارائه شده است.

- در فصل اول ضرورت شفاعت مسأله‌ی امیدواری، معانی شفاعت از سه نظر

اصطلاحی، عرفی و لغوی، انگیزه‌ی انتخاب موضوع، تاریخچه‌ی انکار شفاعت و

بررسی دلایل و هابی‌ها درباره‌ی منع درخواست شفاعت بیان گردیده است.

- در فصل دوم با اقسام شفاعت در قرآن که چهار قسم می باشد و توضیح داده

شده همچنین رابطه‌ی مغفرت و شفاعت، فلسفه و زمان شفاعت آشنا می شویم.

- در فصل سوم به بررسی ایرادهای عمده در مسأله‌ی شفاعت پرداخته شده که به

سؤالاتی چون: آیا شفاعت تشویق به گناه نیست؟ آیا شفاعت با عدل الهی سازگار

است؟ و سؤالاتی از این قبیل پاسخ داده شده است.

- در فصل چهارم آیات نافی و مثبت شفاعت، شرایط شفاعت کنندگان و شفاعت

شوندگان مورد مطالعه قرار گرفته است.

- در فصل پنجم به نقد و بررسی شفاعت از نظر فریقین و آیات و روایات مربوطه

مورد بحث قرار گرفته است.

و در آخر این پایان نامه خلاصه‌ی آن مورد توجه قرار گرفته است.

فهرست مطالب

- اهداء.....
- تقدیر تشکر.....
- چکیده مطالب:.....
- ۱ مقدمه.....

فصل اول: ضرورت شفاعت و مسئله‌ی امیدواری

- ۵ ضرورت شفاعت و مسئله‌ی امیدواری.....
- ۷ شفاعت روزنه‌ی امیدواری.....
- ۸ هدف تحقیق.....
- ۸ معنای شفاعت از نظر لغوی و اصطلاحی و عرفی.....
- ۸ معنای شفاعت از نظر لغوی.....
- ۱۰ معنای شفاعت از نظر اصطلاحی.....
- ۱۱ معنای شفاعت از نظر عرفی.....
- ۱۱ انگیزه‌ی انتخاب موضوع:.....
- ۱۲ تاریخچه‌ی انکار شفاعت:.....
- ۱۴ وجوه شباهت و هابیه‌ها به خوارج.....
- ۱۷ بررسی دلایل و هابیه‌ها درباره‌ی منع درخواست شفاعت.....
- ۱۷ ۱- در خواست شفاعت شرک است:.....
- ۱۸ ۲- شرک مشرکین به خاطر طلب شفاعت از بتها بود.....
- ۱۹ ۳- در خواست حاجت از غیر خدا حرام است:.....
- ۲۱ ۴- شفاعت حق مختص خداست:.....

فصل دوم: شفاعت محال است با دلیل شان

- ۲۶ فرضیه‌ی تحقیق:.....
- ۲۶ پیش فرضیه‌های تحقیق:.....
- ۲۷ روش تحقیق:.....
- ۲۷ انواع و اقسام شفاعت در قرآن کریم:.....
- ۲۷ ۱- شفاعت در نظام آفرینش.....
- ۳۱ ۲- شفاعت به معنای پیشوا.....
- ۳۵ آیات و روایات اثبات شفاعت.....
- ۳۸ شفاعت مغفرت:.....
- ۳۹ رحمت عام.....
- ۴۰ رابطه‌ی مغفرت و شفاعت:.....
- ۴۲ فلسفه‌ی شفاعت:.....
- ۴۳ شفاعت در چه زمانی است؟.....

فصل سوم: ایرادهای عمده‌ای که در مسئله‌ی شفاعت شده

- ۴۸ الف: آیا شفاعت تشویق به گناه نیست؟.....
- ۴۸ ب: شفاعت برای کیست؟.....
- ۴۹ ج: آیا شفاعت با عدل الهی سازگار است؟.....
- ۵۰ د: چرا خداوند مستقیماً گناهان را مورد عفو قرار نمی‌دهد تا نیاز به شفاعت.....
- ۵۰ ه: آیا رحم و لطف پیامبران و امامان و شهدا بیش از خدا می‌خواهد گنهکاران را.....
- ۵۲ و: شفاعت خواستن دخالت دادن غیر است در کارهای خدا، و این شرک است؟.....
- ۵۵ شفاعت پارتی بازی نیست:.....
- ۵۹ دلیل عقلی امکان شفاعت.....

فصل چهارم: آیات نافی و مثبت

- ۶۲ الف: آیات نافی کلی شفاعت.....

۷۱	آیات مثبت شفاعت
۷۵	شرایط شفاعت کنندگان
۷۵	۱- شرط اول: اذن خدا
۷۵	۲- شرط دوم: عهد و پیمان
۷۶	۳- شرط سوم: راضی بوده به گفتار خدا
۷۶	۴- شرط چهارم: به حق گواهی دهد
	اینک با برخی از شفیعیان خود در درگاه الهی تحت شرایطی که بیان شد با استفاده از
۷۷	روایات آشنا می شویم:
۸۱	شرایط شفاعت شوندگان

فصل پنجم: تسنن و شفاعت

۹۲	احادیث در اثبات شفاعت از منابع اهل سنت
۹۷	شفاعت را نباید غلط معنی کرد
۹۸	تشیع و شفاعت
۱۰۲	سازندگی و آثار تربیتی اعتقاد به شفاعت:
۱۰۵	مناطق تأثیر شفیعی:
۱۰۷	خلاصه‌ی از مطالب شفاعت از نظر فریقین
۱۱۴	مأخذ منابع

مقدمه

اصولاً هدف قانون‌ها و حکومت‌های بشری رفع نیازهای زندگی است. و در باب مجازات‌ها و کیفرهایی که برای تخلف از قانون وضع می‌شود همین مطلب مورد توجه است.

از این جهت گاهی عقوبت و کیفر بر حسب نیازهای مادی حاکم تغییر پیدا می‌پذیرد و رشوه و یا وساطت، پارتی حاکم را از اجرای کیفر منصرف می‌نماید و جای عقوبت پولی می‌گیرد و گناه را می‌بخشد چون به آن مال نیازمند است و یا وساطت و شفیع و پارتی می‌پذیرد.

چون به وجود شفیع نیاز دارد و احیاناً از وجود شفیع می‌تواند استفاده کند و گاهی محرم برای فرار از عقوبت به زور و قدرت خود و یا به حمایت قبیله و طایفه‌ی خود متوسل می‌شود.

از زمانی که حکومت‌های بشری بین مردم رواج پیدا کرده در قسمت جرم و مخالف با قانون نیز این روش‌ها به میان آمده است.

آراء و عقاید مردم جاهلیت در باره عقوبت‌های الهی و مخالفت با قوانین آسمانی همین گونه بوده است آنان گمان می‌کردند قوانین الهی و کیفر و جزای اعمال مانند همین نظام دنیوی است و بر همین اساس می‌پنداشتند در جهان دیگر نیز رشوه پارتی بازی و زور و قدرت به کار می‌آید.

بت پرستان نیز در باره بت‌های خود چنین می‌پنداشتند از این جهت در پیشگاه

آنها قربانی‌ها و هدایایی تقدیم می‌کردند برای اینکه گناهانشان بخشیده شود و یا در گرفتاری‌ها و نیازهای دنیوی مورد توجه آنها قرار گیرند.

بنابراین شفاعت یک اندیشه‌ی اصیل اسلامی است و همگی با واژه شفاعت آشنایی کامل داریم هنگامی که سخن از جرم و گناه و محکومیت یک فرد در میان می‌آید و شخص پا به میان می‌گذارد و در باره‌ی فردی فعالیت و وساطت می‌کند تا او را از مرگ و اعدام و یا زندان و توقّف نجات بخشد. می‌گوییم: فلانی در حقّ او شفاعت کرد.

بدون شک مجازاتهای الهی در قیامت خواه زود گذر باشد یا طولانی و ابدی، خواه جنبه‌ی جسمانی داشته باشد یا روحانی، خواه آنها را اثری طبیعی اعمال بدانیم به هر حال جنبه‌ی انتقامی ندارد و همه‌ی آنها در مسیر تربیت انسان و ضامن اجرای قوانین الهی است که برای ترّقی کمال انسان تعیین شده است. به همین دلیل در عین اینکه عذابهای قیامت در قرآن کریم شدید توصیف گردیده و از طرف راههای نجات از هر سوی به روی انسان گشوده شده به گناهکاران فرصت داده می‌شود که از راه خطا باز گردند و خویش را اصلاح کنند و بسوی خدا راه یابند.

شفاعت یکی از راههاست، زیرا شفاعت به مفهوم صحیح کلمه به افراد آلوده هشدار می‌دهد که تمام پلّه‌های پشت سر خود را ویران نکنند و تمام خطوط ارتباطی را با اولیاء الله قطع ننمایند.

- انسانها اگر آلوده‌ی گناه شدند مأیوس نشوند و در هر حال و در هر کجا که هستند بازگشت را شروع کنند و به استقبال رحمت و اسعه‌ی الهی بشتابند^(۱).

حقیقت شفاعت اولیای خدا بر گناهکاران در ظاهر این است که عزیزان الهی روی

۱- کتاب آیین و هایت، استاد جعفر سبحانی، ص ۲۴۵.

قرب و موقعیتش که در پیش گاه خداوند دارند می توانند برای مجرمان و گنهکاران وساطت کنند و از خداوند بزرگ بخواهند که از تفسیر و گناه آنان درگذرد.

- و البته شفاعت کردن و پذیرفته شدن شفاعت آنان در گروهی یک دسته شرایطی است که برخی مربوط به شخصی گنهکار و برخی مربوط به مورد شفاعت و «گناه» می باشد^(۱).

آری شفاعت در آن دنیا عکس العمل پیروی در این جهان است کسانی که در این دنیا از اولیای خدا و علمای ربّانی پیروی کرده باشند در آن روز هم می توانند از آنها بهره گیرند و مشمول شفاعت آن بزرگواران باشند.

- البته نسبت به کوتاهی در بعضی از اعمال مهم نیز می خوانیم که شفاعت اولیائی خدا شامل حالشان نیست نظیر کوتاهی کردن و سبک شمردن نماز^(۲).

روایت ابوبصیر می گوید: پس از شهادت امام صادق (علیه السلام) برای عرض تسلیت نزد امّ حبیبه (کنیز و همسر آن حضرت) رفتم. او گریه کرد من هم گریستم، گفت: ای ابوبصیر اگر امام صادق (علیه السلام) را هنگام شهادت می دیدی چه عجیب مشاهده می کردی. او در آن وقت دیدگان خود را گشود و فرمود: ان شفاعتنا لاتنال مستخفاً بالصلوة^(۳).

۱- پیام قرآن، تفسیر موضوعی مکارم شیرازی، ج ۶، ص ۵۰۵۴.

۲- کتاب انوار البهیمة صفحه ۱۷۹ - ۱۸۰.

۳- کتاب محسن قرائتی، صفحه ۳۲۸.

فصل اول:

ضرورت شفاعت و مسئله‌ی امیدواری

ضرورت شفاعت و مسئله امیدواری

بررسی و تحقیق شفاعت از نظر فریقین در قرآن است و این موضوع لازم و ضروری به نظر می‌رسد تا اینکه شبهات اعتقادی و مذهبی ای که در جامعه اسلامی به وجود می‌آید رفع بشود و جامعه‌ی اسلامی از این امر مهم و نوید بخش کاملاً آگاه و روشن شود. بدیهی است که عقیده به شفاعت به اندازه‌ای در میان مسلمانان رسوخ دارد که هر جا برویم و از هر که پرسیم این اعتقاد را از عقاید اسلامی خویش می‌شمارد در اصالت آن از نظر اسلام هیچ گونه تردیدی نشان نمی‌دهد. همه می‌بینیم که در مواقع راز و نیاز مسلمانها با خدا و نیز در کنار قبور پیشوایان بزرگ اسلام دلها و اندیشه‌های افراد گنهکاران به سوی شفیعان درگاه الهی کشیده می‌شود. و از آنان می‌خواهد که از پیشگاه خداوند بزرگ بخواهند تا مورد عفو و رحمت الهی قرار گیرند.

یک چنین عقیده‌ی راسخ و پا بر جا نمی‌تواند ساختگی و غیر اصیل باشد. واقعاً توجه جامعه‌ی اسلامی به سوی این عقیده معلوم و ورود آن در قرآن مجید و احادیث اسلامی است.

زیرا معنی ندارد یک جمعیت هشت ملیونی و بخصوص دانشمندان آنها به دنبال عقیده‌ای بروند که هرگز در کتاب آسمانی و مدارک دینی آنها وارد نشده باشد. البته باید اعتراف کرد که این مسئله‌ی اصیل اسلامی بسان برخی دیگر از معارف بلند آن با برخی از پیرایه‌های غلط همراه شده است و از همین رو بر دانشمندان است که مردم را در این زمینه روشن سازند مطالب اصیل اسلامی را از غیر آن جدا نمایند.

بحث‌های آینده به روشنی ثابت خواهند نمود که مسئله‌ی شفاعت و کمک کردن موجود عالی به فرد پایین غیر از مسئله‌ی پارتی بازی و وسیله تراشی ظالمانه‌ی دستگاه‌های بشری است.

حالا اگر یک فرد نا اهل یا گروه غیر وارد این اصل اسلامی شده را از محور صحیح آن منحرف کرده و چهره‌ی آن را کریه و بد منظر ساخته‌اند مربوط به اندیشه‌ی اسلامی نیست.

البته برخی شاید چنین تصور کنند، روز رستاخیز شافعان راستین الهی یزیدی‌ها و حجاج‌ها را زیر بال و پر شفاعت خود قرار خواهند داد و همه‌ی آنان از حوزه‌ی معنویت و نورانیت شافعان بهره‌مند گردیده و در کانون وجود آنان جهش به سوی پاکی پیدا خواهد شد ولی آنان در این اندیشه سخت در اشتباه‌اند زیرا شفاعت شافعان واقعی از آن کسانی است که در روح و روان آنان نیروی جهش به سوی کمال و پاکی باشد.

ولی کسانی که در سراسر وجود آنان نقطه‌ی قوت و کمالی پیدا نمی‌شود هرگز نورانیت شافعان وجود تاریک آنان را روشن نخواهد کرد.

و باید درباره‌ی شفاعت چنین بیندیشیم: فردی را فرض کنیم که پاسی از عمر خود را در فساد و ناپاکی گذرانیده است ولی بر اثر برخورد با صالحان و پاکان جرّقه‌ای در دل او روشن گردیده و انقلابی در او پدید می‌آید و او را انسان دیگری می‌سازد.

مشابه این جریان درباره انسان‌های اخروی بیندیشیم، انسانهایی که در روح و روان آنان آلودگی وجود دارد ولی در عین حال نیروی جهش به سوی کمال از روان

آنان بکلی رخت بر بسته است - باید درباره‌ی شفاعت همانطور بیندیشیم که درباره‌ی توبه و ندامت می‌اندیشیم جای شکی نیست که توبه و ندامت از اعمال گذشته با شرایطی که گفته شده است انسان را شستشو داده و جرّقه‌ی انقلاب را در کانون وجود او روشن می‌سازد.^(۱)

شفاعت روزنه‌ی امیدواری

توضیح اینکه کسانی ایراد بر شفاعت می‌کنند گویا از یک نکته‌ی مهم و اساسی غفلت کردند و آن اینکه بسیاری از گنهکاران بر اثر یأس و نومیدی از آمرزش و نجات برای همیشه در مسیر غلط گام بر می‌دارند و همین یأس آنها را به ارتکاب هر چه بیشتر گناه دعوت می‌کند.

تجربه نشان می‌دهد که اگر روزنه‌ی امید برای آنها گشوده شود احساس کنند که راه نجات برای آنها هست بسیاری از آنها در وضع خود تجدید نظر می‌کنند و دست از غلط کاری به همان امید بر می‌دارند.

این موضوع در کارهای روزمره‌ی افراد بشر همه جا به چشم می‌خورد مثلاً می‌بینیم در قوانین جزائی و کیفری جهان، ماده‌ای به نام عفو از زندانیان و مجرمان بزرگ و محکومین به حبس ابد وجود دارد. نکته‌ی تصویب این ماده این است که روزنه‌ی امید برای مجرمان بزرگ فراهم گردد.

۱- کتاب شفاعت در قلمرو قرآن و حدیث عقل - استاد جعفر سبحانی صفحه ۳ الی ۶ از کتابخانه‌ی آستانه‌ی مقدّسه‌ی قم.

هدف تحقیق

هدف من از تحقیق در مورد موضوع شفاعت در قرآن از نظر فریقین این است که شفاعت را از دلایل عقلی و نقلی، اعم از آیات و روایات، هم آیاتی که مربوط به اثبات شفاعت و هم آیاتی که مربوط به آیات نافی شفاعت است، روشن کرده و اشکالاتی که در مورد شفاعت و شفیع و مشفوع له شده بیان و مورد نقد و بررسی قرار دهم.

و شفاعت و موضوع شفاعت که همان انسان گنهکار است و شرایط شفیع و شناخت آن و شرایط شفاعت شوندگان و شناخت آن از نظر شیعه و سنی بیان نموده و معنی واقعی که مرضی خدا و پیشوایان راستین دین مبین اسلام بوده باشد ثابت کنم.

معنای شفاعت از نظر لغوی و اصطلاحی و عرفی

الف - اما معنای لغوی این واژه از نظر لغت از ماده‌ی شفیع به معنی جفت در مقابل «وتر» به معنی طاق گرفته شده است. قهراً معنی آن از نظر لغت این است که علت ناقصه‌ای که در تأثیر ناقص است به مانند خودش ضمیمه شود و در اثر پیوند آنها به یکدیگر حادثه‌ای به وجود آید.

راغب اصفهانی در مفردات می‌گوید: شفیع ضمیمه شدن چیزی به مانند خودش است و شفاعت در قیامت نیز از همین معنی گرفته می‌شود. چنانچه در قرآن فرموده:

«لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا»^(۱)

هیچ کس مالک شفاعت نمی‌شود مگر کسی که از خدای مهربان عهدنامه‌ی در یافته است.

و همچنین در تفسیر «وَ الشَّفْعِ وَالْوَتْرِ» می‌گوید و قیل الوتر «الله». الشَّفْعِ «الخلق» خَلَقُوا ازواجاً:

خلق کرده است به صورت جفت و زوج. و قیل «الوتر»، آدم الشَّفْعِ بزوجه، حوی و قیل الشفعه و الوتر الصلاة منها شفع و منها وتر: گفته‌اند که شفع و وتر نماز است و قسمتی از آن شفع و جفت است مانند نمازهای یومیه و غیر آن و قسمتی از آن وتر و طاق است، مانند نماز وتر که بعد از نماز نافله‌ی شب خوانده می‌شود.^(۱) همچنین در آیه «وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ»^(۲) گفته شده است که شفع یعنی مخلوقات و آفریده‌هایی چون پدیده‌های ترکیب شده و مرکب.

چنانچه گفته: «وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا الزَّوْجَيْنِ»^(۳): خداوند فرموده است که ما از هر چیزی همه را جفت خلق کردیم.

و وتر همان خدای تعالی است چون از هر جهت وحدت دارد و واحد است. و نیز گفته شده که «الشَّفْعِ» روز عید قربان است. چون روز دیگری که «الوتر» یا روز عرفه است به دنبال آن می‌آید.

یا اینکه «شفع» فرزند آدم است و «الوتر» خود آدم ابوالبشر است. زیرا از پدر تولد نشده است.

«الشفاعة» پیوستن به دیگری برای اینکه یا رو یا اوراوست و در خواست

۲- سوره فجر، آیه ۳.

۱- تفسیر مجمع البحرین.

۳- سوره ذاریات آیه ۴۹.

کننده از او.

کاربرد شفاعت یعنی پیوستن و انضمام به کسی که از نظر حرمت و مقام بالاتر از کسی است که مادون اوست که مورد شفاعت قرار می‌گیرد^(۱).

بنابراین می‌توان گفت روح و جوهر شفاعت اصطلاحی و آنچه متعارف مردم با آن آشنایی دارند به همین حقیقت باز می‌گردند. زیرا استعداد ناقص و ناتوانی که در مشفوع له که به مقام می‌رسد و یا به چیزی دست می‌یابد و یا از عقوبت و جریمه رهایی پیدا می‌کند.

ب - در ماهیت شفاعت اصطلاحی چیزی لازم است که در شفاعت لغوی دخالت ندارد. و در شفاعت اصطلاحی که اساس و ارکان آن را تشکیل می‌دهد و آنها از این قرار است:

۱- شفاعت اصطلاحی در مورد وجود عاقل به کار می‌رود یعنی در صورتی که مشفوع له دارای ادراک و درخواست باشد. اما دانه ی گندم مثلاً برای اینکه به صورت بوته‌ی گندم در آید و از آن بهره برداری شود استعدادی دارد که در دانه‌ی گندم نهفته است این استعداد نیاز به ضمیمه شدن شرایط دیگری از قبیل مواد ارض و نور خورشید و آب دارد.

ولی ضمیمه شدن این گونه علل و اسباب را شفاعت اصطلاحی نمی‌شمارند، اگر چه این امور از نظر لغت واسطه و شفیع شمرده می‌شود.

۲- شفاعت اصطلاحی و عرفی در جایی است که شفیع و واسطه‌ی موجودی عاقل باشد.

۱- از کتاب مفردات راغب اصفهانی ج ۲، صفحه ۴۷۵.

اما اگر انسان با علل و ابزار مادی و ساطت آنها را بخواهد به هدف خود نائل می‌شود و یا رنج و الم خود را با وسایل طبیعی بخواهد رفع کند باز شفاعت مصطلح نمی‌باشد.

۳- از خصوصیت شفاعت متعارف این است که انسان نخواهد از ناحیه‌ی عمل به قانون به هدف خود برسد و گرنه شفاعت گفته نمی‌شود. اینها حدود و امتیازاتی است که در مفهوم شفاعت اصطلاحی جزء ماهیت آن می‌باشد و با رفتن هر یک از این خصوصیات - مفهوم شفاعت مصطلح از بین خواهد رفت.

۴- شرطی دیگر که می‌توان از خصوصیات و امتیازات شفاعت اصطلاحی شمرد، شرطی است که در حقیقت از امتیازات فرد غالب شفاعت است ولی در جوهر شفاعت عرفی دخالت ندارد، آن خصوصیت این است که شفاعت غالباً نزد حاکم صورت می‌گیرد اگر چه در موارد کمی لفظ شفاعت با همان معنی متعارف در مورد و ساطت نزد ثروت مندان یا غیر آن به کار می‌رود.

ج - و اما مفهوم شفاعت از نظر عرفی، و ساطت در نزد حاکم و یا صاحب قدرت و ثروت است به این منظور که انسانی به مقصد خود و یا مقامی دست یابد و یا از عقوبت و جریمه‌های یابد و این معنی عرفی شفاعت بود.

انگیزه‌ی انتخاب موضوع:

انگیزه‌ی من از انتخاب این موضوع این است که یکی از امور اعتقادی و مذهبی و دینی ماست لذا احساس مسئولیت کردم تا جامعه‌ی اسلامی را به طور صحیح از معنی شفاعت و معرفت شفعاء آگاه کنم.

بدیهی است که شفاعتی است. اما مهم این است که چه کسانی شفاعت هستند و مشفوع له چه عملی را باید انجام بدهد که مورد شفاعت شفاعت قرار بگیرد. هدف از گشودن این بحث این است که با شناخت شفیعان و آشنایی با خصوصیات افرادی که مورد شفاعت شفاعت قرار می‌گیرند، بدانیم شفاعت در قرآن و احادیث اسلامی بسیار حساب شده است و هرگز اعتقاد به آن مایه‌ی جرأت بر گناه نمی‌گردد، بلکه باعث می‌شود که تا حدی خود را از آلودگی حفظ کنند تا زمینه‌ی شفاعت را از بین نبرند.

و باید توجه داشته باشیم که شفاعتی را که در این تحقیق خواهیم شناخت نحوه‌ی شناخت برخی از آنان با برخی دیگر کاملاً تفاوت دارد.

مثلاً نخستین شفیع انسان در درگاه الهی، اطاعت و فرمان برداری اوست و بطور مسلم نحوه‌ی شفاعت اطاعت با شفاعت کردن اولیاء و پیامبران تفاوت دارد.

تاریخچه‌ی انکار شفاعت:

بررسی ریشه انکار شفاعت، آنچه از روایات استفاده می‌شود انکار مسئله‌ی شفاعت است که ریشه دارد و به زمان خلفای غاصبین بر می‌گردد، اکنون به این روایت توجه فرمائید: ابن سعید خدری می‌گوید: با عمر بن خطاب حج کردیم هنگامیکه داخل در طواف گردید رو به حجر الاسود کرد و گفت: هر آینه می‌دانم که تو سنگی هستی نه ضرر می‌زنی و نه سودی می‌رسانی و اگر نبود که می‌دیدم رسول خدا (ص) تو را می‌بوسید، تو را نمی‌بوسیدم، پس آن را بوسید.

سپس حضرت علی علیه السلام به عمر فرمود: بله ای عمر او هم ضرر می‌رساند